

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ИНФОРМАЦИОННИЯ ПРОЦЕС В КОНТЕКСТА НА КОНТРОЛИНГ КОНЦЕПЦИЯТА

гл. ас. д-р Ваня Хаджиева
Нов български университет

CHARACTERISTICS OF THE INFORMATION PROCESS IN THE CONTEXT OF CONTROLLING THE CONCEPT

Chief Assist. Vania Hadjieva, PhD
New Bulgarian University

Abstract: Information is a key element of modern corporate governance, adapting the information process to controlling concept is a specific process that ensures successful corporate governance.

Key words: information, process management, controlling concept

Информационен процес – същност, видове и характеристики. Управление, като информационен процес. Едно от най-актуалните и дискусийни понятия в съвременната наука и практика е понятието информация. Терминът информация произлиза от латинското *informatio* – сведения, разяснения, изложение¹. Като научно понятие терминът започва да се използва в теорията на журналистиката в края на 30^{-те} години на 20^{-ти} век.

Информационният процес е динамична активност при която в универсален порядък се налага:

- първо – събиране на достатъчна по обем, качество и количество информация,
- второ – събраната информация, следва да бъде обработена и поднесена в синтезиран и подходящ формат,
- трето – вземане на оптимално възможно решение и последващото му разпространение (информирани на потърпевшите и заинтересовани субекти).

Информационните дейности са в основата на развитието на човешкото общество. Съвременното общество е немислимо без събиране, съхраняване, обработване и разпространяване на информация. Освен чрез обичайни дейности (възприемане, разбиране, общуване и т.н.), информационни дейности и процеси се реализират и чрез жестикулации (регулировчик), поведение (поднасяне на цветя), двигателна активност (ритуален танц) и др. Информация се събира и използва за да могат да бъдат вземани целесъобразни решения при разнообразните взаимодействия с околната среда (както в личен, така и в професионален план). Вземането на оптимално решение може да спести време, пари и да предпази от потенциални неприятности.

¹ <http://technik.info/%D0%B8%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F>

Информацията може да се създава, предава, възприема, използва, запомня, приема, копира, формализира, разпространява, преобразува, комбинира, обработва, дели на части, опростява, събира, съхранява, търси, измерва, разрушава, и др.

Широкоспектърният обхват на информацията позволява да се заключи, че *информационните процеси* са в основата на всички дейности и процеси. Всеки информационен процес може да бъде представен с помощта на четири основни информационни компонента, както е показано на фиг.№1:

Фиг. №.1 Елементи на информационния процес

1. **събиране на информация** – извършва се подбор измежду множество данни, за да се извлече необходимото познание. От своя страна събирането на информация може да се разгледа в две направления:

- *пасивно събиране на информация* – само се регистрират определени данни, постъпващи от различни източници;
- *активно събиране на информация* – свързано е с динамично търсене на информация.

2. **съхраняване на информация** – има за цел да запази вече генерираната информация във времето. За целта се използват различни информационни носители. Разнообразните характеристики на информационните носители могат да бъдат групирани според множество признаци: обем на съхраняваната информация, скорост на съхраняване, скорост на възпроизвеждане на вече съхранена информация, дълготрайност на съхранението, надеждност на съхранението и т.н.;

3. **обработка на информация** – чрез прилагане на определени въздействия (целенасочени действия, обработка, преобразуване) върху информацията се генерира нова (модифицирана) информация;

4. **разпространение на информация** – размножаване и предаване на генерирана информация.

Посредством събирането и разпространяването на информация (първите два компонента) се формира комуникацията между външния свят и обекта, а съхраняването и обработка на информацията се класифицират, като вътрешно информационни дейности.

Информационните дейности в своята взаимна връзка и в различни свои конкретни комбинации и последователности образуват различни и разнообразни информационни процеси.

Управлението, като информационен процес обхваща всички процеси и дейности до постигането на желаното състояние, като се позовава на всички възможни и достъпни ресурси за генериране, обработка и използване на всякакви информационни източници за реализиране на желаното състояние – цел. Същността на управлението, като информационен процес е представена графично на фиг. №2:

Фиг. №2. Управлението като информационен процес

- получаване на информация в органа на управление (входяща информация), обхваща целият възможен и достъпен обем от знание свързано с компанията и нейната работа;
- преработване на информацията (субект на управлението) систематизиране на информацията по определени критерии; съставяне на възможни хипотези и планове; програмиране на взетото решение-композиране на последователността на изпълнение на решението);

- предаване на информацията - програма за прилагане на взетото решение и стъпките за неговото практическо изпълнение до всички в организацията (права връзка);
- ответна реакция на обекта на въздействие на упражненото влияние (обект на въздействие);
- обратна връзка – проследяване на успеваемостта при приложението на решението.

Управлението в своята дълбока същност е информационно въздействие и взаимодействие при което информацията протича по права и обратна връзка между субекта и обекта на управление. За да има процес на управление е необходимо да са налице следните задължителни условия:

- да са налице минимум два елемента в рамките на системата на управление (субект и обект). Чрез вземането на мениджърски решения субектът оказва целенасочено въздействие върху обекта, а той от своя страна резултативно променя поведението си;
- да бъде дефинирана цел или проблемна ситуация – да е налице разминаване между желано и фактическо състояние;
- да има условия за композирането на различни управленски решения (въздействие) за реализиране на поставената цел;
- да се формулират критерии, спрямо които може да се претегли, кое е оптималното решение в конкретна ситуация за постигане на желаната цел.

Характеристика на информационния процес в контекста на контролинг концепцията. Възприето е, че управлението е процес на преработване на определена информация с цел вземане на решения за справяне с някакъв проблем или постигане на поставена и желана цел, от което може да се изведе и предназначението на информационните системи. По своята същност всяка информационна система представлява интелектуално средство за понижаване на риска при вземане на решение за управление на избран процес, който има съществено значение за работата на организацията.

Информационният процес е динамична активност при която от една информация, с която се разполага в даден момент, в някой следващ момент се получава друга, модифицирана или идентична информация. Всеки информационен процес може да бъде разгледан, като съвкупност от ключови информационни дейности.

В условията на глоболизираща се икономика, на бързо променяща се пазарна конюнктура и динамична конкуренция между пазарните участници, мениджърските екипи на съвременните компании са принудени да осъществяват постоянен мониторинг над случващото се в организациите, като акцент се поставя върху оптималното реализиране на производствените, управленските и счетоводните процеси. По-добрата информираност относно протичането на всички процеси в организация е гаранция за протичането на по-ефективен управленския процес, който е базиран на отлична осведоменост на базата на която, да бъдат предприемани адекватни и навременни коригиращи действия в съответствие с измененията на обкръжаващата среда. Всичко това провокира необходимостта от създаването на автоматизирани информационни системи (и бази данни), които да подпомогнат ефективната работа на мениджърите и в частност процеса на вземане на стратегически решения за управлението на компаниите.

В този контекст приложението на най-модерни методи и технологии за събиране, обработване, съхраняване, анализиране и представяне на информацията е осно-

вен опорен елемент в процеса на вземане на управленски решения и един от най-важните лостове за успешно бизнес развитие. За да бъде ефективен процесът на генериране и последваща обработка на корпоративна информация е необходимо, както прилагането на съвременни информационни технологии, така и информацията да покрива редица изисквания като – актуалност, надеждност, значимост, пълнота, полезност, яснота и т.н.

По своята същност всяка *система* представлява организирана съвкупност от взаимосвързани и взаимодействащи си елементи, които са в непрекъснати и разнообразни връзки, както помежду си, така и с външната обкръжаваща среда. Всяка система притежава структура и функции, намиращи се в диалектическа взаимовръзка, тъй като структурата оказва влияние върху функциите и обратно – функциите са катализатор за оптимизиране на структурата.

Информационните потоци осигуряват нормалната работа на всяка организация, а създаването на специализирана информационна система за обезпечаване приложението на контролинг концепцията е от първостепенно значение за достигане на желаните корпоративни цели. Практиката показва, че когато контролинг системата е информационно обезпечена, то на тази основа тя може максимално да подпомогне фирменото ръководство при вземането на оптимални и ефективни управленски решения.

Системата на информационните потоци обхваща цялата съвкупност от информация, която позволява на компанията да поддържа финансово-стопанската си дейност ефективна. Базата на една такава система следва да включва:

- *доставка на данни и информация с аналитичен и консолидиран характер*, както от вътрешни, така и от външни източници с цел изготвянето на икономически и финансови оценки, които да бъдат съпоставяни с разработените планове и модели, и на тази база да се предприемат съответни коригиращи действия;

- *съвместно с ръководството следва да се изготвят информационни, финансови, математически и евристични² модели* по отношение на процесите на управление протичащи в организацията. Концептуалното решение на съответен проблем трябва да се основава на гаранцията за достъп до данни и информация при изграждането на адаптивна система за моделиране поведението на организацията.

В такива случаи е необходимо да бъдат обезпечени:

- *достъп до вътрешни и външни източници на информация, при използване на базите данни;*

- *управление/употреба на данните и информацията в хетерогенни комплекси, като по този начин се гарантира определена степен на откритост;*

- *съхранение на данни и информация в стандартизирани формати подходящи за последващ анализ, синтез и презентации, включително и модели, като модела – “... какво става ... ако ...”;*

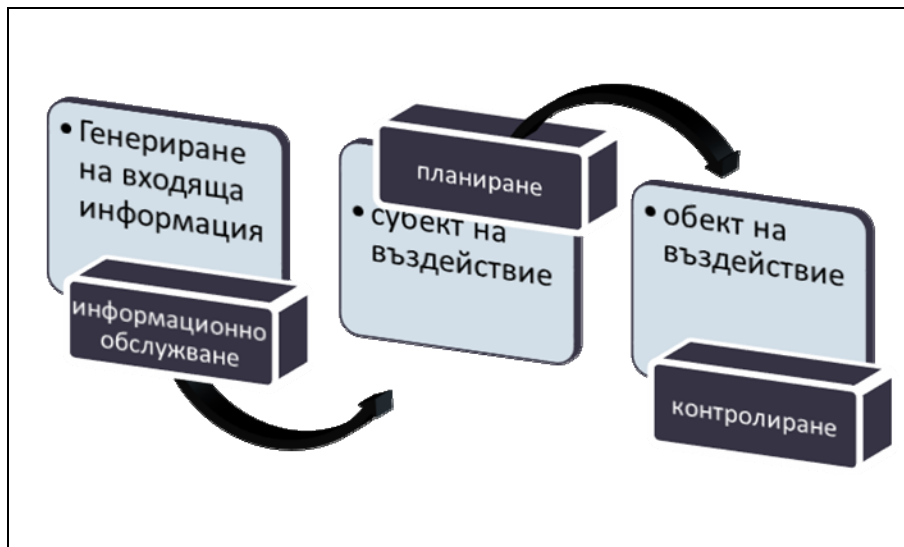
- *анализ и синтез на финансова и икономическа информация с цел развиване на симулации по отношение на състояние, процеси и условия;*

² Евристика или евристичен метод в информатиката е метод за решаване на логически или математически задачи, за които няма алгоритъм. Методът включва стъпаловидно стесняване на областта на търсене на решения чрез индуктивни разсъждения, базирани на натрупания опит. Евристичните методи (например при търсене в дърво на решенията) често съкращават времето за решаване на поставените проблеми, но не могат да гарантират изчерпателност и оптималност. Виж по-подробно по този въпрос: Доралийски, А, Евристични методи в управлението, изд. Стопанство. 2006

- предоставяне на информация под формата на диаграми, графики и комбинирани формати, които да бъдат интуитивно разбираеми и удобни за работа от страна на екипите вземащи решения. По този начин, *целта на системата може да са обобщаващи*, като – процес по осигуряване на методическа и информационна поддръжка на процеса за вземане на решения относно ключовите финансово-икономически въпроси от страна на висшето ръководство и мениджърите на средно равнище, базирани на фактически и статистически анализи и прогнозиране на финансовите и микроикономическите показатели.

Това включва използването на утвърдени методи за прогнозиране, наблюдение, анализ и корекция на поведението на компанията и нейните подразделения, както и информация за състоянието на пазарите и на конкурентната среда.

Целта на систематизирането на информационните потоци в контекста на контролинг концепцията (виж фиг.№3) е да се обезпечи методическа и информационна основа за успешното реализиране на процеса на вземане на решения по ключови финансово-икономически въпроси от компетенцията на висшето ръководство, базирани на статистически анализи и прогнози за финансово-икономическото състояние на компанията. Това включва регулярното прилагане на методи за прогнозиране, мониторинг, анализ, както и прилагането на утвърдени практики за прилагането на коригиращи действия с цел постигане на стратегическите корпоративни цели.

Фиг. №3. Информационен процес адаптирам към контролинг концепцията

Контролинг концепцията разглеждана, като координирана система за ефективно управление на бъдещето, включва изграждането и последващото действие на система за прилагане и последваща „подкрепа“ по отношение на приложението на приетите решения – изграждане и управление на система за контрол на бъдещето. Целта на разработване и внедряване на такива системи за подпомагане процеса на вземане на решения е по ефективната корпоративна работа. Фундаментът на такава система за подпомагане процеса на вземане на решения следва да се базира на няколко ключов елемента:

- доставка на широкоспектърна информация от разнообразни вътрешни и външни източници,
- координиране и управление на данните и информацията за управлението,
- анализ и синтез на финансова и икономическа информация,
- предоставяне на информация под формата на схеми, графики и т.н.

Целта на системата следва да бъде фокусирана върху няколко опорни точки:

- да се предостави методическа и информационна поддръжка,
- подготовка и вземане на решения за ключови финансови и икономически въпроси,
- подпомагане на процеса на вземане на стратегически корпоративни решения от страна на висшето ръководство и мениджърите на средно ниво,
- осъществяване на ефективно управление базирано на приложението на различни аналитични техники (фактически, контент, статистически и др. анализи) и прогнози.

Контролинг концепцията е адаптивен управленски инструмент, който позволява на мениджърските екипи да имат широкоспектърна визия за бъдещето на компания и да избират оптималните управленски решения за постигане на корпоративните цели, посредством цялостното оптимизиране работата на организацията.

Литература

1. Речник на думите в българския език - <http://rechnik.info/%D0%B8%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F>;
2. Доралийски, А, Евристични методи в управлението, изд. Стопанство. 2006